

PETER EINARSSON
Tel & fax 0477 401 60
E-post peter.einarsson@ekolantbruk.se

18 juni 2008

Till
Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Klimatberedningens betänkande SOU 2008:24

Ert Dnr M2008/1040/Mk

Ekologiska Lantbrukarna lämnar endast synpunkter på några jordbruksrelaterade aspekter. Vi har inte haft möjlighet att göra någon helhetsbedömning av betänkandet.

Lustgas från mark

Även om osäkerheten i beräkningarna är stor står det klart att den största enskilda faktorn i jordbrukets specifika klimatpåverkan är avgången av lustgas från mark. Enligt senaste svenska nationalrapporten står den för ungefär hälften av jordbrukets samlade växthusgasutsläpp. Det finns dessutom en betydande sannolikhet för att lustgasavgången från mark kraftigt underskattas med nuvarande beräkningsmetoder¹.

Till skillnad från de andra stora utsläppskällorna i jordbruket kan lustgasavgången från mark reduceras väsentligt genom ändringar i produktionssystemet. Metanavgången från idisslarnas matsmältning är praktiskt taget konstant mot antalet djur och kan därför bara minska genom reducerad produktion. Detsamma gäller metanavgången från organogena jordar. Stallgödselhanteringen kan förbättras ytterligare, men en stor del av dagens utsläpp är förmodligen biologiskt ofrånkomliga.

Beredningen hänvisar till kunskapsbrist vad gäller lustgasavgången. Kunskapen om vad som orsakar de stora fluktuationerna i bildningen av lustgas från mark är visserligen mycket begränsad, men det finns ändå starka belägg för att nivåerna har en klar samvariation med de totala kväveflödena i jordbrukssystemet. Allt annat lika

¹ Crutzen et al, "N₂O release from agro-biofuel production negates global warming reduction by replacing fossil fuels", *Atmos. Chem. Phys. Discuss.*, 7, 11191–11205, 2007

ger högre kväveflöden också ökad lustgasavgång. Vi anser inte att man behöver vänta på ytterligare detaljkunskaper för att angripa denna huvudfaktor.

Mot den här bakgrunden finner vi det anmärkningsvärt att beredningen överhuvudtaget inte föreslår några åtgärder inriktade på att minska mängderna cirkulerande kväve i jordbruket – särskilt eftersom detta är en åtgärd som samtidigt skulle bidra till ett annat viktigt miljömål, minskade kväveförluster. Det är väl dokumenterat att en betydande del av den årliga nytillförseln av kväve till jordbrukssystemet skulle kunna elimineras utan nämnbar produktionsnedgång, förutsatt att de recirkulerande kväveflödena utnyttjades mer optimalt.

Det handlar framförallt om att stallgödseln idag koncentreras på alldeles för små arealer, vilket både leder till större kväveförluster där och till ökad användning av konstgödselkväve på andra arealer. Med dagens ekonomiska incitament är det helt rationellt av jordbrukarna att agera så, men det vore inte svårt att konstruera ekonomiska styrmedel som gynnade en mer optimal användning av stallgödseln, och därmed en minskning både av konstgödselanvändningen och de totala kväveflödena.

Troligen skulle även en ersättning av konstgödselkväve med biologisk kvävefixering minska produktionen av växthusgaser, särskilt om man räknar in växthusgasbelastningen från tillverkningen av konstgödseln, som inte syns i klimatrapporeringen eftersom den försiggår utanför Sverige.

Vi föreslår att miljödepartementet snarast initierar en kompletterande utredning av möjliga åtgärder på detta område. Eventuellt kan frågan samordnas med det fortsatta arbetet med jordbrukets kväveläckage inom havsmiljöplanen, eftersom källan till problemen är densamma.

Åtgärdsförslagen

Beredningen konstaterar att en minskad konsumtion av kött globalt sett är den åtgärd som skulle ha allra störst effekt på växthusgasutsläppen från jordbruket. Vi ställer oss helt bakom den observationen och vill särskilt understryka den rika världens ansvar.

Det betyder dock inte med automatik att det är bra om animalieproduktionen i Sverige minskar. Vi har goda förutsättningar för den produktionen i ett globalt perspektiv – gott om mark och vatten och ett gynnsamt klimat för grovfoderproduktion. Kanske är det snarare så att Sverige bör specialisera sig ännu mer i den riktningen. I varje fall är det ingen lösning att reducera animalieproduktionen ytterligare, så länge den inhemska animaliekonsumtionen fortsätter öka. Det innebär endast en export av miljöbelastningen och bidrar inte alls till att lösa det globala klimatproblemet.

Frågan om de organogena jordarna har liknande karaktär. Vi bör självfallet eftersträva brukningsmetoder som minimerar klimatpåverkan. Men det är inte givet att en nedläggning av jordbruksdriften på dessa marker ger en positiv global nettoeffekt, om den samtidigt ökar Sveriges beroende av livsmedelsimport.

En ökad produktion av biogas från stallgödsel och andra restproduktflöden är en viktig pusselbit. Ekologiska Lantbrukarna har länge efterlyst en stimulans till teknikutvecklingen inom detta område, och vi välkomnar det förslag till stödpaket som nu äntligen är på gång.

Vi vill dock understryka den viktiga skillnaden mellan att utnyttja rötningsbar biomassa som redan produceras i form av bi- eller restprodukter, och att använda åkermark enkom för att odla biomassa till rötning. Det kan vara rimligt på kort sikt och i begränsad omfattning – exempelvis som långliggande gröda på organogena jordar – men på lite längre sikt behövs marken för den globala livsmedelsförsörjningen. Vi delar därför inte beredningens bedömning att det finns en stor potential för produktion av biobränslen på jordbruksmark och anser inte att sådan odling bör stimuleras med några särskilda premier.

Vi stöder däremot beredningens förslag att snarast börja reducera jordbrukets särskilda nedsättning av energiskatten på diesel. I den mån detta orsakar allvarliga problem för det svenska jordbrukets konkurrenssituation är det bättre att kompensera näringen för detta i andra former.

/Enligt uppdrag
För Ekologiska Lantbrukarna

Peter Einarsson